

ALOIS NEBEL

PŘEDVÁNOČNÍ HOREČKA



Pan farář říká, že advent dávno není to, co býval. Místo času usebrání připomíná doby moru, cholery a husitských válek. Pražáci otevřeli stě nákupní centrum a dav ušlapal chlapa ve frontě na angličáky.



V Brně se ženské porvaly o zlevněné trenýrky. V Šumperku málem lidi utopili v kádi prodavače kaprů, protože prý ryby měly málo šupin pro štěstí. A teď šílí i Wachek. Ve velkém valí z Polska svetry se soby...



...co u nás taky frčí. Člověk aby se bál vylézt ven. Proto se před Vánoci hodím vždycky marod. Svět i dráha se beze mě těch pár dní nezblázní a já mám čas, abych si trochu uklidil v hlavě. Zkuste to taky.



po nákupech

HADÍ A DRAČÍ OVOCE

Rakousko už nějakou dobu není mocnářstvím a k c. k. přistavím na Jadranu je to dneska přes dva státy. Ale koráby do velké míry nahradila letadla a stánky na videnském tržišti Naschmarkt přetékají o adventu plody z celého světa. Jsou tu třeba bedýnky salaku (latinsky *Salacca*), který roste pouze v některých oblastech Indonésie a podle šupin se mu říká „hadí ovoce“. Na dalším stánku se tyčí plod chlebovníku (*Artocarpus*, též jackfruit), velký přes půl metru, a tudíž přezdívaný „sloní ovoce“. A je tu také další obří meloun s bodlinami, durian, který není, ale podle této logiky by měl být, nazýván smradlavé ovoce, neboť puch je jeho nejvýraznější rys. A tak dále.

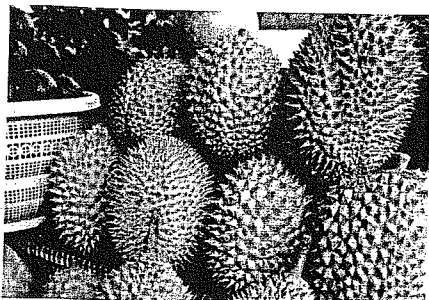
V zelinářstvích českých a moravských zemí takovou opulenci zatím neznáme. Ale i tady se každým rokem prodává více druhů cizokrajného ovoce, nejvíc právě kolem Mikuláše a Vánoc.

Tak třeba kaki, konkrétně odrůda kaki persimon, plod chuti připomínající broskev a vzhledem trochu pomeranč a tak trochu rajče, získává v posledních letech v Česku na oblibě. Teď mu hlavní dovozce, společnost Anacoop, dokonce zařídil reklamní kampaň: v pražském metru visí plakáty a časopisy jsou plné receptů na luxusní lahůdky s kaki. Tatáž firma obchoduje také s mišpulemi: to jsou hnědá jablčka, dříve mimochodem rozšířená po Čechách i Moravě, nyní dovážená. Na ně však reklama ještě nevznikla, takže image mišpulí se nepovznese a jejich spotřeba je mizivá.

Další módní plod letošního podzimu se hojně konzumuje ve Vietnamu a vietnamští obchodníci mu dělají upřímné osobní promo. Pořádné české jméno nemá, na cedulkách bývá anglické pitaya, jinak též „dračí ovoce“. Přezdívkou tentokrát moc neseď, tento plod kaktusu *Hylocereus*, růžový se zelenými výrůstky, vypadá spíš jako spartakiádní pomůcka.

Chutí není špatná, trochu jako kiwi, ale forma v tomto případě zvítězila nad obsahem. To je ostatně případ mnoha exotických plodů. Dost často také exotické ovoce trpí tím, že se česce nedozrálé, dlouho se převáží a dlouho leží v obchodě. Zato vánoční tabule vypadá, jako kdyby Rakousko-Uhersko naplnilo všechny své koloniální sny a Česko se od něj nikdy neodtrhlo.

- VKV -



Páchnoucí předvánoční durian.

ŽÁDNÁ VĚDA

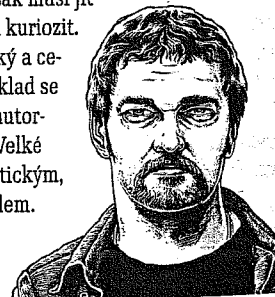
Dějiny z fragmentů

Mediální doba a nadbytek informací výrazně změnil historické pojetí skutečnosti, které bude konkrétnější, fragmentární a kaleidoskopické. Dějiny se rozejdou s abstraktním učeným jazykem a s vysvětlováním roztržitých jevů pomocí hlubokých historických zákonitostí. V hyperrealitě „www“ je totiž naše vnímání spíše prostorové než časové. Více nás zajímají souvislosti, méně vývoj. Dnešek už nevysvětlujeme z ryze dějinných zákonitostí, nýbrž z globálních souvztažností. Neskončila však historie (politika a války pokračují), ale historismus (coby klíč k pochopení budoucnosti).

Jak se převratně mění způsoby komunikace, stírá se rozdíl mezi klasickým pramenem a informací. Historici budou mít k dispozici stále větší množství zdrojů, které původně byly veřejnými či soukromými informacemi. Navíc četní badatelé, od investigativních žurnalistů po antropology, už dnes oslovují historické aktéry a získávají informace z první ruky. Každý se ptá jinak. Aktéry se stávají prakticky všichni, od premiéra po ukrajinského dělníka. Přibývá také oborů a autonomie se dovolávají i metody (orální historie). S rychlým vývojem komunikačních technologií roste počet zdrojů, dříve neexistujících či nedostupných (odposlechů, videí), a všechno se hned publikuje.

Postupujeme od objektivizace k subjektivizaci dějin: více záleží na tom, komu se co a jak jeví. Tradiční velké rámce výkladu (mytologické, ideologické aj.) jsou nahrazovány alternativními prizmaty (menšinovými, genderovými atd.). Dřívější *totální* dějiny byly dějištěm mohutných hybných sil a tendencí, dnešní *globální* dějiny jsou velkým výměníkem, transformátorem přírodní a lidské energie. Pohyb historie se zdá být spíše cirkulární než lineární. V tom je zjevný paradox, neboť *vývoj* nepochybně pokračuje, třebaže na *pokrok* se už nesází. Je však mnohem těžší ho zachytit a vysvětlit. Tradiční vývojová schémata selhala: svět nesměruje ani k vítězství osvobozeného lidstva (v komunismu), ani k vítězství svobodných jedinců (v liberalismu). Historik informačního věku se bude muset orientovat ve fragmentární textuře skutečnosti a pokusit se skrz ni proniknout k nosným proudům doby. Lineární výklad nejspíš nahradí technikou ostrého střihu, aby ozřejmil různé rozměry skutečnosti. Historii však musí jít o celek, ne o sbírku kuriozit. Zdá se, že dynamický a cestlivý historický výklad se bude více opírat o autorovou subjektivitu. Velké dějiny budou esejistickým, nikoli vědeckým dílem.

JIRÍ SUK



prvních 15 minut

Cesta klauna

Ondřej Landa se snaží na jeviště dotáhnout přírodu

Ondro, ty prostě musíš do Japonska," říkal mu pořád Ctibor Turba, který ještě donedávna vedl obor klaunské tvorby na brněnské JAMU. Tanečník a klaun Ondřej Landa (1985) tam letos o prázdninách opravdu odjel. „Nakloní tě přes převis a ještě třepou nohama, abys

řej Landa na základě materiálů, které shromáždil, chystá napsat první českou monografii.

Klaun či šašek je sice archetyp, ale jeho podoba se proměňuje. Dávno to nejsou jen nalíčení smutnivci s červeným nosem. „Nejde jen o hnutí nového cirkusu. Když srovnám naši generaci s generací Ctibora Turby nebo Bolka Polívky, my jsme daleko abstraktnější a subtilnější, pracujeme výrazněji s poetikou těla. Už jím navíc tolik nenaplňujeme předem dané koncepty, skeče, gagy nebo různá přesvědčení a teorie. Spíš skrze to tělo cosi hledáme a kamsi sestupujeme.“

Speciálně Ondřej Landa ve svých „environmentálních symfoniích“ záměrně sestupuje až pod lidskou úroveň. Vedle JAMU studuje na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity antropologii a humanitní environmentalistiku a obě studia se snaží vzájemně všelijak propojovat. Jednu možnost nabízí právě divadelní jeviště. „Říkám si, že když lidé nechodí do přírody, zkusím jim tu přírodu - její esenci - alespoň nějak dotáhnout na jeviště.“

A zase: první spojení člověka s přírodou představuje tělo, jeho fyzická existence, která může vyjádřit i jiné formy života. Ve svém posledním sólovém projektu *Co je to člověk, ptám se...* Ondřej Landa tělesně reaguje na různé zvuky přírody a tuto originální techniku miní rozvíjet ještě dál.

Ke zvukové rovině věcí má jako původně hudebník blízko. Ještě teď zpívá s akordeonem, hraje na piano nebo trumpetu, je licencovaným muzikoterapeutem. K divadlu se dostal až v patnácti letech přes amatérský soubor v České Lípě, odkud pochází. Pak následoval Jiráskův Hronov, postupně spíše pantomima než činohra, v roce 2006 spolupráce s argentinským žonglérem Marcem Paolettim v Berlíně.

Ačkoli se postava klauna časem proměňuje, stále má své velké kouzlo. „Být klaunem, to pro mě snad nejvíc znamená existovat ve své dětské formě. Když se dívám na malou neteř, vidím, že ona je klaun, ať dělá cokoli - vždy je v tom poetika, humor i smutek v ryzí podobě. Ale najít v sobě svého vlastního klauna, to je hrozně těžký. Já se teď snažím vnímat svůj život jako představení, a když hraju, snažím se co nejsvobodněji žít.“

Že klaunství je pro Ondřeje Landu hlavně cesta, cosi jako cesta samuraje, kterého ve vrcholný okamžik může pokálet holub, to zaznívá i z jeho dalších slov. „Kdybych si teď dokázal představit, že budu celý život klaunem, tak bych se tu představu snažil zničit. Být klaunem nakonec znamená zahodit představu o sobě jako o klaunovi.“

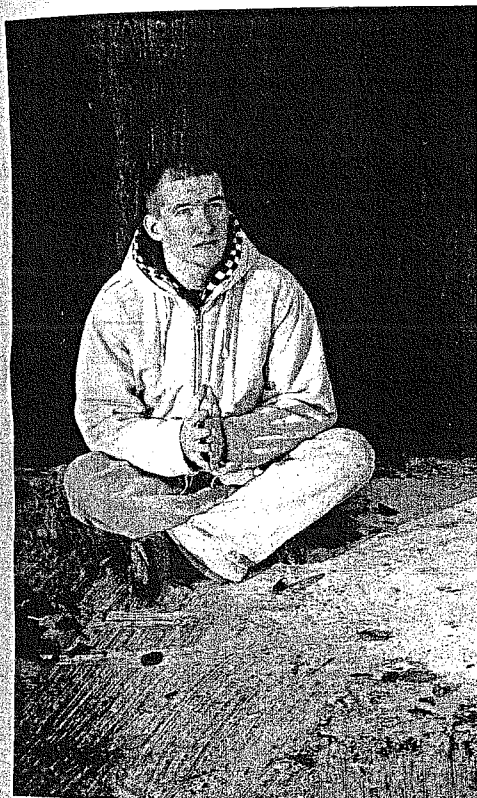


FOTO JAN NĚMEC

Jsme abstraktnější a subtilnější.

měl dojem, že každou chvíli spadneš. A v tu chvíli se ptají na nejrůznější náboženské otázky," popisuje jedno ze cvičení šintoisticko-buddhistických mnichů sekty Shugendó, které potkal v horách. „S těmi sedmnácti sty metry pod sebou vypadají věci jinak. Zažil jsem to hned dvakrát.“

Během čtrnácti dnů askeze však vlastně už jen fixoval předešlé dva měsíce, kvůli kterým sehnal od sponzorů šedesát tisíc, aby do Japonska vůbec mohl jet. Strávil je na proslulém divadelním workshopu u Mina Tanaky, pokračovatele tradice Butó a vedle Jerzyho Grotowského nebo Etienna Decrouxe zásadní postavy fyzického divadla 20. století.

Tanaka se zaměřuje na tělo, které vstupuje do procesu tance; tělo, pohyb a tanec jako dále neredukovatelná rezidua existence. „On vždycky říká: netančete na tomto místě - tančete toto místo.“ Ale je toho daleko víc, a tak se o Tanakovi Ond-

JAN NĚMEC